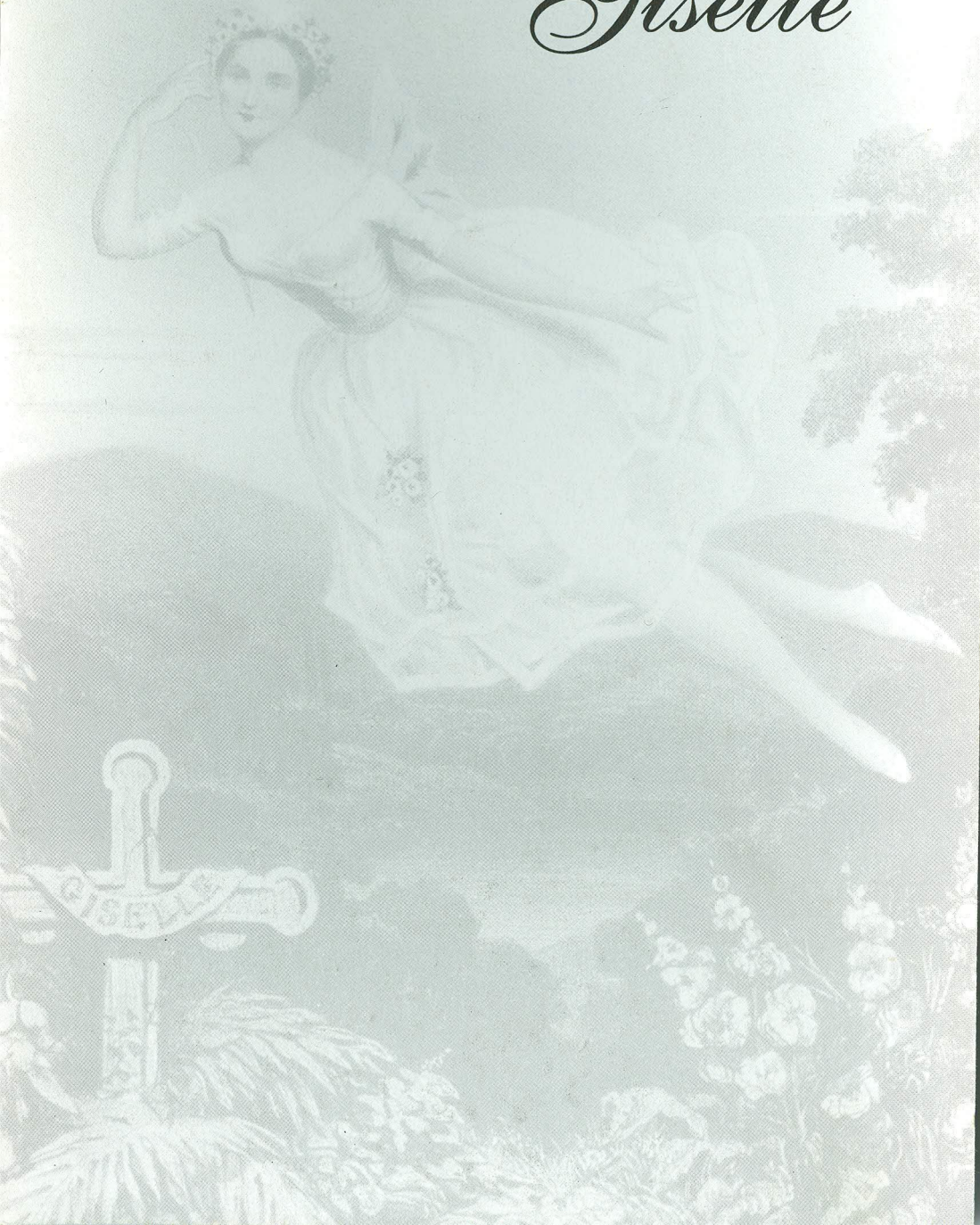

Giselle

Giselle

Adolphe Adami ballett kahes vaatuses
Esietendus 17. oktoobril 1988

Libreto

Théophile Gautier

Jules Henry Venroy de Saint-Georges

Jean Coralli

(Heinrich Heine loomingu alusel)

Koreograafia

Jean Coralli

Jules Perrot

Marius Petipa

 ESTONIA
TEATER

Lavastaja	Nikita Dolgušin (St. Peterburg)
Dirigendid	Jüri Alperen, Erki Pehk, Norman-Illis Reintamm
Kunstnik	Eldor Renter
Repetiitorid	Helmi Puur, Elita Erkina, Aime Leis, Olga Tšitšerova, Aigi Rüütel, Tiiu Randviir, Inge Arro
Kontsertmeistrid	Reet Kivari, Ülle Rebane, Anneli Tohver, Reet Kõiv
Dekoratsioonid maalinud	Uno Kärbis
Orkestri kontsertmeister	Andrus Haav
Etenduse juht	Jüri Kruus

Osades

Giselle	Kaie Kõrb, Tatjana Voronina
Giselle'i ema	Tatjana Laid
Metsnik	Vitali Nikolajev
Krahv	Viesturs Jansons, Juri Jekimov, Tiit Helimets
Krahvi sõber	Juri Mihhejev, Andrus Kämbre
Hetsog	Janis Garancis, Igor Beljajev
Krahvi mõrsja	Marina Volkova, Marina Kesler
Vilide valitsejanna	Margarita Dombrovskaja, Jane Raidma, Olga Rjabikova
Kaks vilid	Tuuli Peremees, Inna Sõrmus, Hedi Pundonen, Tiina Kripsaar, Margarita Dombrovskaja, Marika Muiste
Giselle'i sõbratarid	Inna Sõrmus, Tiina Kripsaar, Hedi Pundonen, Tuuli Peremees, Eve Andre, Margarita Dombrovskaja, Irina Pähn, Viktoria Getšanskaja, Olga Rjabikova, Zanna Lešan, Dagmar Rang-Saal, Seili Loorits, Katrin Kivimägi

Külarahvas, jahiseltskond, vilid – **Rahvusooper "Estonia" balletirühm, Tallinna Koreograafiakooli õpilased**
Orkestrisolistid: viiul – **Jaan Normak, Jaak Tork**, alt – **Jaan Kerem**,
tšello – **Ivo Juul**

19. sajandi gravüür "Giselle'ist"

1. vaatus

Krahv on armunud talutüdruk Giselle'i. Et mitte reeta oma päritolu, kannab ta talupoja riietust. Metsnik, kes samuti armastab Giselle'i, otsib võimalust, kuidas võistlejast lahti saada.

Saabub Hertsogi jahiseltskond, kelle hulgas on ka Krahvi kihlatu. Metsnik on saanud oma juhuse – ta süüdistab Krahvi pettuses. Ent Giselle ei usu. Tõenduseks toob Metsnik Krahvi ette tema pruudi. Meeleheitel Giselle langeb elutult maha.

2. vaatus

Kesköö. Metsnik on tulnud Giselle'i hauale. Vilide ilmumine peletab teda eemale. Vilide käskijanna kutsub hauast välja Giselle'i vaimu, et temagi ühineks vilide ringmänguga.

Giselle'i hauale tuleb armsamat taga igatsev Krahv. Vilid on haaranud ringmängu Metsniku, keda nad keerutavad meeletus hoos, kuni Metsnik nõrkeb ja ta visatakse järve. Sama saatus ähvardab ka Krahvi. Giselle palub Krahvi säästa, aga vilid on kõigutamatud.

Koidab. Koos tõusva päikesega kaob vilide võlujõud. Krahv on päästetud, kuid Giselle peab lahkuma. Krahvi südamesse jääb aga loitma kõikevõitev armastus.

Ballett "Giselle"

Loucién Petipa ja Charlotta Grisi – Krahv ja Giselle'i osade esmaesitajad

– õieti "Giselle ehk Vilid" (Giselle ou les Wilis) – esietendus 18. juunil 1841. aastal Kuningliku Muusikaakadeemia Teatris Pariisis (Théâtre de l'Académie Royale de Musique Paris), praeguses Grand-Opera's. Kuigi oli käes juba suvepuhkuste aeg, tõi esietendus enneolematu triumfi. Juba aasta pärast jõudis see lavale Inglismaal ja Austrias, veel aasta hiljem Itaalias ja Saksamaal, 1846. aastal ka USA-s jne. Peterburis jõudis ballett lavale 1842. aastal, kus nimiosa tantsis Jelena Andrejanova, hiljem Fanny Elssler, Charlotta Grisi jt. 1884. aastal lõi oma versiooni Marius Petipa, uuendades 1887. aastal.

Balleti libretistid said idee balleti loomisel Heinrich Heine loominguist. Heine kasutas keskaegset legendi vilidest-mõrjastest, kes on surnud enne pulmi. Legend jutustab, et keskööl tõusevad vilid oma haudadest ja tantsivad, otsekui püüdes jätkata oma tütarlapselõppe mängu, mille surm oli katkestanud. Häda teekäijale, kes neid kohtab! Vilid haaravad teelise oma ringmängu ja kättemaksuhimuliselt keerutavad seni, kuni ta surnuna maha langeb. Autorite tahtel kohtuvad balletis aga vilid enneolematut ja pöördumatut jõudu – kõikeandestavat ja -võitvat armastust, mis on surmast tugevam.

See habras ja üllas kangelanna on maailma lavadel olnud pea kõigi baleriinide unelmaterolliks. Balletiajaloo on arvukalt unustamatuid esitusi: Fanny Cerrito (1843), Caroline Rosatti (1862), Olga Preobrazenskaja (1899), Anna Pavlova (1903), Olga Spessivtseva (1913), Tamara Karsavina (1910), Galina Ulanova (1932), Yvette Chauviré (1944), Raissa Strutškova (1953) jpt.

Pariisis püsis "Giselle" laval kuni 1868. aastani, siis jäi mitmeks aastakümneks unustusse, kuni 1910. aastal kuulsate "Vene sesoonide" ajal tõi Sergei Djagilev oma trupiga Venemaal säilitatud prantsuse balleti taas kodumaale. Tänapäeval aga on "Giselle" üks meelisballette maailma kõikidel lavadel.

Adolphe Adam (1803–1856)

– prantsuse helilooja, õieti Adolphe Charles Adam, prantsuse pianisti ja pedagoogi, päritolult elsaslase, Louis Adami (1758–1848) poeg, õppis Pariisi Konservatooriumis orelit, kontrapunkti ja kompositsiooni. Debüteeris 1829 lühiooperiga “Pierre ja Catherine”, millele järgnes veel üle 40 ooperi. Nende hulgas rahvalike meeldejäävate meloodiatega tuntuks saanud “Lonjumeau’ postiljon” (Le postillon de Lonjumeau), Hoffmani muinajutu “Liivamehike” alusel kirjutatud “Nürnbergi nukk” (La Poupée de Nuremberg), koomilised ooperid “Kui ma oleksin kuningas” (Si j’étais Roi) ja “Kuningas üheks päevaks” (Reine d’un jour), “Falstaff” jt.

Tema 20-st balletist olid tuntumad “Faust” (1833), “Doonau tütar” (1836, La fille du Danube, esietendus Opera-Comique’is), “Korsaar” (1856, samuti Opera-Comique’is), 1839–40. aastatel Peterburis kirjutatud ja ka tema enda lavastatud “Piraat” (L’Ecumeur de mer), kõige enam aga on ajaproovile pannud vastu “Giselle” (1841).

Theophile Gautier (1811–1872)

– “Giselle’i” libreto autor, prantsuse kirjanik, luuletaja ja balletikriitik, kelle peateoste hulka kuuluvad romaanid “Jean ja Jeanette” (1850), “Emailid ja kameed” (Emaux et camées, 1852), “Muumia romaan” (Roman de la momie, 1858) jt. Theophile Gautier on läinud balleti-ajalukku kui paljude ballettide libretist ja särava sulega kriitik. Tema andeka kirjanikusulega kirjutatud retsensioonid omavad tähtsust tänapäevani, sest nendega on ta toonud meieni osakese 19. sajandi kuulsamate tantsijate Maria Taglioni, Charlotta Grisi, Fanny Elssleri jt. loomingust.

“Giselle’i” libreto kirjutas ta koostöös tolleaegse tuntud ooperi- ja balletilibretisti Jules Henry Vernoy de Saint-Georges’i (1799–1875) ja Jean Coralliga.

Jean Coralli (1779–1854)

– õieti Jean Peracini on “Giselle’i” libreto kaasautor ja üks koreograafidest. Ta oli balleti loomise ajal Pariisi Ooperi ballettmeister ja direktor. Varem oli tantsinud ja lavastanud Milano La Scalas, Marseille’s, Lissabonis, Pariisis. 1831. aastast juhtis Pariisi Kuningliku Muusikaakadeemia teatrit, kus esietendus ka “Giselle”.

Jules Perrot (1810–1892)

– koreograaf, õieti Jules Joseph Perrot, pidas “Giselle’i” loomisel silmas eelkõige tolleaegse priimabaleriini, oma abikaasa Charlotta Grisi eeldusi ja võimeid. Et nii muusika, libreto kui ka koreograafia sündisid käsikäes, siis tulemuseks oli haruldane tervik.

Jules Perrot tantsijatee sai alguse Londonis, jätkus aga Pariisis. Ballettmeisterina töötas Londonis, tuues seal lavale mitmed Pugni balletid (Esmeralda, Catherine, Undine), Napolis, Viinis, Milanos. 1848–59 oli Peterburis tantsija ja peaballettmeister. Siin nägid rambivalgust “Giselle”, “Faust”, “Korsaar” jt. Tema liigset demokraatlikkust ja dramaturgilisuse taotlusi peeti balletile võõraiks ning ta pidi direktsooniga tekkinud konfliktide tõttu Peterburist lahkuma. Kuigi ta ligi 30 aastat teatris enam ei tegutsenud, elas tema koreograafia edasi.

Marius Petipa (1818–1910)

– prantsuse balletitantsija ja koreograaf, kes peamiselt (aastast 1847) elas ja töötas Venemaal. Lavastas üle 60 balleti. Oli väga tihedates sidemetes Tšaikovski ja Glazunoviga ning nende koostöös sündisid “Uinuv kaunitar”, “Raimonda” jpt.

Petipa ja vene baleriini Maria Surovštšikova perest sai alguse terve plejaad tantsijaid ja näitlejaid: tütar Maria oli “Uinuvas kaunitaris” Sirelihaldja osa esmaesitaja; pojad Marius ja Viktor Mariuse abikaasa Liidia ja nende poeg Nikolai olid draama-näitlejad.

